

MÓN

Cal més obertura de mires

A Europa s'han estès les polítiques liberals amb relació a les drogues, però alguns països pioners estan fent passos enrere.

© *The Economist*

En un carrer empedrat del centre de Praga, ple de botigues turístiques, un aparador fosc anuncia cervesa amb gust de cànnabis i gelat d'absenta. A dintre es venen teules de xocolata amb la cara de Bob Marley al costat de "galetes de bolets" i bongs de vidre. No s'hi ofereix res de més fort. Però en un país on la possessió de drogues és generalment tolerada, no és difícil trobar la substància real a tot arreu: per la plaça

principal de la ciutat volten traficants, i els cambreners venen cànnabis per sota el taulell.

Sobre el paper, la majoria de països europeus encara tenen lleis estrictes en matèria de drogues. Però durant les últimes dècades la major part n'han relaxat el compliment, multant o advertint els consumidors recreatius i no enviant-los a la presó. Tres països han estat capdavanters. Als Països Baixos, si bé la possessió de drogues és tècnicament il·legal, es tolera oficialment el cànnabis des dels anys

setanta i se'n ven en prop de 600 *cafès* de tot el país. A la República Txeca als anys 90 es va despenalitzar la possessió de petites quantitats de qualsevol droga il·lícita (un gram de cocaïna o uns deu grams de cànnabis). Portugal va descriminalitzar la possessió de qualsevol droga per a usos personals el 2001.

Això no obstant, durant els últims anys les reformes que van fer aquests països han perdut embranzida i fins i tot han retrocedit. La majoria d'experts en drogues ho consideren una vergonya. Les

experiències dels països reformistes no tan sols mostren el bon funcionament de les polítiques liberals en aquest aspecte; també indiquen que cal anar més enllà.

Els països adopten polítiques liberals per diversos motius. Als Països Baixos, els legisladors van respondre a un increment pronunciat del consum d'heroïna als setanta traçant una línia entre drogues dures i toves. A Portugal, als anys vuitanta i noranta, també hi va haver una epidèmia d'heroïna semblant, que va causar una forta pujada de la taxa de VIH/SIDA, per això el Govern va decidir tractar el consum de drogues com un problema de salut pública. En canvi, el gir de la República Txeca el van dur a terme uns reformistes discretament després de la Revolució de Vellut el 1989. Drogues com l'heroïna i la cocaïna sempre han sigut rares en aquell país; la principal droga dura continua sent un *speed* casolà conegut com a *pervitina*, nom que prové de la marca de metamfetamines que es distribuïen als soldats nazis durant la Segona Guerra Mundial.

Els qui s'oposen a descriminalitzar les drogues sempre han argumentat que això generarà més consum, o que les drogues toves com el cànnabis són la porta d'entrada a drogues més dures. Les proves per defensar aquests dos arguments són qüestionables. El consum de cànnabis al llarg de la vida –un indicador de si els adults n'han provat mai– és alt a la República Txeca, però als Països Baixos és semblant a la mitjana de la Unió Europea; a Portugal és molt més baix. Els francesos, que tenen unes de les lleis més dures contra el cànnabis (els consumidors poden anar fins a un any a la presó o se'ls imposa una multa quantiosa), són els principals fumadors de marihuana de la UE. La prevalença al llarg de la vida del consum de drogues il·legals entre els adults ha baixat a Portugal, d'un 12% el 2007 a un 9,5% el 2012. Pel que fa a les persones d'entre 15 i 34 anys, les dades interanuals també són contradictòries. Després de la introducció de controls menys severos, el consum de cànnabis entre el jovent es va reduir lleugerament; en alguns altres llocs

que van aflluïxar les sancions, va baixar marcadament.

Del costat de la salut pública cada cop arriben dades més entusiastes. El 2014 a Portugal només hi va haver 40 nous casos de VIH associats amb la injecció de drogues, en comparació de 1.482 el 2000. A la República Txeca tan sols un 0,3% d'infeccions de VIH estan relacionades amb les drogues, mentre que a Itàlia és d'un 30% i a França d'un 6%. Potser no hi ha prou informació sobre les xifres de morts relacionades amb les drogues, però als Països Baixos, Portugal i la República Txeca, la taxa de mortalitat causada per drogues és molt més baixa que en països com el Regne Unit i Suècia, que tenen lleis més dures.

Això ha contribuït a animar altres països a anar més enllà. Uns quants estats nord-americans i l'Uruguai han legalitzat la producció i el consum de cànnabis; a partir de l'any que ve el Canadà els seguirà les passes.

Però els pioners europeus fan passos enrere. Un motiu són les restriccions en les finances públiques. A Portugal, el 2012, durant el tràngol del rescat de la UE i l'FMI, el Govern va tancar l'agència autònoma dels estupefaents i va fusionar-ne els 1.700 treballadors amb el servei de salut nacional, una acció que els especialistes van criticar perquè podia acabar debilitant els serveis de reducció de danys. A la República Txeca els diners per als serveis de prevenció, com els programes a les escoles, van disminuir de 2,5 milions d'euros el 2010 a 1,5 milions el 2014, i els fons per a la reducció dels danys, com els intercanvis d'agulles, van baixar el 2011. El capital per a instal·lacions de tractament i centres de desintoxicació també va ser retallat.

Aquests fons són molt necessaris. En un barri suburbial de Praga, el centre de contacte per assumptes de drogues més gran de la ciutat ofereix un sistema d'intercanvi d'agulles, sobretot per a addictes a la metamfetamina. Amb fotos de Gandhi i Sid Vicious a les parets, el lloc sembla una mica un alberg de joventut.

Cada dia s'hi visiten unes 100 persones i s'hi intercanvien unes 3.500 agulles, diu David Pesek, que dirigeix el centre; cada setmana, uns quants drogoaddictes hi comencen programes d'abstinència. Però a Praga hi ha, aproximadament, 10.000 drogoaddictes que es punxen drogues dures, i els centres existents no donen l'abast.

El segon problema és la complaença –és a dir, que els polítics sovint es pensen que amb polítiques de reducció de danys el problema de les drogues està resolt– o fins i tot la reculada de les reformes liberals. Als Països Baixos el cultiu de cànnabis encara és il·legal i gran part de la producció del país la duen a terme delinqüents organitzats. Els últims anys alguns municipis ha intentat forçar els cafès a servir només a residents de nacionalitat holandesa per impedir l'arribada de consumidors estrangers, però aquesta política en gran part ha fracassat. A Portugal i la República Txeca molta gent que treballa amb addictes té la preocupació que, ara que la majoria ja no estan al carrer, els no consumidors no voldran que es destinin fons públics a aquelles persones.

Ara és un mal temps per fer marxa enrere. Als Estats Units i en altres llocs, el consum d'opiacis ha arribat a nivells d'epidèmia, en bona mesura perquè es recepten massa analgèsics. A Europa encara no s'ha viscut un repunt, però hi ha senyals preocupants. Els països europeus encara estan estranyament dividits pel que fa a les polítiques de drogues i ignoren els èxits del continent. Hi ha pocs països que facin noves reformes, diu Tom Blickman, un expert en polítiques de drogues, d'Amsterdam. A Europa, on gràcies a l'obertura de fronteres les polítiques de cada país afecten els veïns, "tothom controla tothom", diu Blickman. Això implica que s'imposen sancions dures (però implementades desigualment) en alguns indrets, que en d'altres hi ha lleis més flexibles i que fa la sensació que Europa ja no és aquell lloc on els legisladors poden prendre riscos.